הא מה ת"ל לאביו ולאמו לאביו ולאמו הוא דלא מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה עד שלא יאמר יש לי בדין נאמרו כללות בכ"ג ונאמרו כללות בנזיר מה כללות האמורות בכ"ג לאביו אינו מיטמא אבל מיטמא למת מצוה אף כללות האמורות בנזיר לאביו אינו מיטמא אבל מיטמא למת מצוה או כלך לדרך זו נאמרו כללות בכהן הדיוט ונאמרו כללות בנזיר מה כללות האמורות בכהן הדיוט מיטמא לאביו אף כללות האמורות בנזיר מיטמא לאביו ת"ל לאביו ולאמו לא יטמא הא למת מצוה מיטמא הא מיבעי ליה לומר שאין מיטמא לאביו אלא לאביו לומר שאין מיטמא לאביו לאחיו אינו מיטמא הא למת מצוה מיטמא ולאמו לגזרה שוה לכדרבי ולאחותו לכדתניא (א)דתני' לאחותו מה ת"ל הרי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת לא יטמא יכול לא יטמא למת מצוה ת"ל לאחותו לאחותו הוא דאינו מיטמא [א]הא למת מצוה מיטמא [ג]ר"ע אומר (א) [ג]נפשות אלו הרחוקין מת אלו הקרובין לאביו ולאמו אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה לאחיו [ב]שאם היה כ"ג והוא נזיר לאחיו אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה לאחותו כדתניא הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו כו' ולרבי עקיבא גזירה שוה דרבי מנליה אמר לך כיון דאמר מר אם היה כ"ג ונזיר לאחיו אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה מה לי כ"ג לחודיה מה לי נזיר וכ"ג ולרבי ישמעאל כהן גדול והוא נזיר מנליה כיון דשרא רחמנא חד לאו גבי מת מצוה מה לי חד לאו מה לי תרין לאוין אחותו למה לי סלקא דעתך אמינא כי שרא רחמנא למת מצוה נזיר וכהן דאיסור לאוי הוא אבל מילה ופסח דכרת לא יטמא למת מצוה קמ"ל ולר"ע

ומה ת"ל (ב) **אביו.** א] שאם אתה אומר מן הכלל הייתי אומר לך עד שאתה דן כו' או כלך לדרך זו נאמר כלל בכהן הדיוט לנפש לא יטמא כו' אף כלל האמור בנזיר יהא מיטמא לכך הוצרך לומר בנזיר ב] דלאביו לא יטמא: **והא מיבעי ליה לאביו.** כלומר ועכשיו נמצאת אתה דן שצריך לומר בנזיר שלא יטמא לאביו ממש והואיל ואינו מיותר לכך מהיכן אתה דן דנזיר מיטמא למת מצוה: **אלא.** ג]מהיכן אתה לומד ממה שאמר לאחיו שאינו צריך דהשתא לאביו אינו מיטמא לשאר קרובין לא כ"ש ולאחיו מה ת"ל אלא לומר דלאחיו הוא דאינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה: **ולאמו אתא ליה לג"ש.** למילף מינה אמו האמורה בכהן גדול לכדרבי וכדלעיל וגבי כ"ג ליכא למימר דהא דכתיב ביה ולאביו דלאביו ממש הוא דקאתי [דלא] יטמא לו דכיון דעל כל נפשות מת לא יבא לא אתא אלא בקרובים כדפירש ברישא דשמעתא[ד] שמע מינה דלאביו מייתר ליה וקאתא למימר דלאביו הוא דאינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה: **ולאחותו.** דכתיב גבי נזיר למה לי: **לכדתניא הרי שהיה נזיר והולך למול את בנו ולשחוט את פסחו.** והאי דנקיט להו אהדדי היינו משום דמילת זכריו ועבדיו מעכבין את פסחו[ה]: **ת"ל ולאחותו.** וקאתא לאשמועינן דאע"ג דאזיל לדבר מצוה למצות מילה ופסח דאית בהו כרת אפי' הכי יניח מצות מילה ופסח ומיטמא למת מצוה: **ר"ע אומר.** כשהוא אומר על נפש הרי רחוקין אמורין וכשהוא אומר מת הרי קרובין אמורין לאביו ולאמו מה ת"ל אלא לאביו ולאמו אינו מיטמא כו'. ור"ע לא משמע ליה מאמו כלום אלא אגררא דאמר מאביו נסבה קרא: **ולאחיו מה ת"ל שאם היה כ"ג ונזיר כו'.** דסד"א היכא דלא הוה ליה אלא נזיר או כהן ליטמא למת מצוה אבל היכא דהוה נזיר וכ"ג דאית ביה תרי אימא לא קמ"ל: **ולאחותו לכדתניא הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו כו': ולר"ע ג"ש לכדרבי מנא ליה.** דכ"ג מיטמא בנגעו ובזיבתו של אביו דאילו לדידיה לא משמע ליה מלאמו כלל הא קאמר דאגררא נסבה קרא: **אמר לך כיון דאמינא שאם היה כ"ג ונזיר לאחיו אינו מיטמא** ד] **אבל מיטמא הוא למת מצוה.** וכתיב ביה בכ"ג ונזיר לא יטמא להם במותם אבל מיטמא בנגעם ובזיבתם: **מה לי כ"ג לחודיה מה לי כ"ג כשהוא נזיר.** דמיטמא בנגעו ובזיבתו של אביו כ"ש דכ"ג לחודיה מותר ליטמא בנגעם ובזיבתם: **מה לי חד לאו מה לי תרי לאוין.** דכיון דמישתרי ליה לגבי מת מצוה חד לאו אישתרי ליה נמי בתרי לאוי כגון כ"ג ונזיר: **ולאחותו למה לי.** כלומר א"כ דלר' ישמעאל נפקא ליה כ"ג ונזיר משום מה לי חד לאו מה לי תרי לאוי ה] אחותו למה לי למישרי פסח ומילה (ג) אכתי איצטריכא ולאחותו ס"ד כו': ולרבי

לאביו ממש אין[1] ה"נ דאיצטריך לאביו וכיון דאפיקתיה מכללא דכהן הדיוט שמיטמא לאביו אוקמיה אכללא דכ"ג א] שאינו מיטמא לקרובים ואייתר לו לאמו ולאחיו ולאחותו: לאמו לג"ש. תימה כיון דאמו דכהן גדול מופנה כדאמרינן לעיל למה לי תו (למופנה) הפנאה מאמו[2] דנזיר וי"ל אליבא דר' ישמעאל קיימא (לן) דאית ליה פרק המפלת (נדה כב:) מופנה מצד אחד למדין ומשיבין והכא יש להשיב דמה לנזיר שאין קדושתו קדושת עולם ויענו בשאלה: **לאחיו אינו מיטמא אבל מיטמא למת מצוה.** לג"ש לא מצי למידרשיה דלא כתיב לאחיו בכ"ג וכ"ת אמאי לא קאמר הש"ס הדרשות על סדר הכתוב ולומר לאמו לגזירה שוה שהיא מוקדמת בקרא ולאחיו לאחיו אינו מיטמא אבל מיטמא למת מצוה אלא לפי מה שפירשתי לעיל דאי לאו דידעינן מת מצוה מקרא אחרינא לא הוה מוקמי' גזירה שוה דאמו לכדרבי לנגעם ולזיבתם אלא הוה ממעטינן מאמו מת מצוה להכי קאמר דמת מצוה ידעינן מלאחיו לגבי נזיר אייתר ליה אמו על כרחיך לג"ש: **ולאחותו** מה תלמוד לומר **הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו וכו' אמרת לא יטמא.** אף בעושה פסח ומילה [גרידא] בלא נזיר וכ"ג משום דלא אתי עשה דטומאה שאין בה כרת ודחי עשה דפסח ומילה שיש בהם כרת כך פי' בקונטרס בזבחים פרק טבול יום (דף ק.) ובסנהדרין (דף לה.) ובברכו' (דף כ.) מפורש בהורך: **ר"ע אומר נפש אלו הרחוקין.** דסברא הוא לאוקמיה קרא קמא ברחוקים ומת הכתוב אחרי כן מייתר לאוסרן אף בקרובים דסבירא ליה לר"ע דאפילו לא כתיב מת בנפש ליכא למיטעי' לאוקמי בבהמה אי משום דרשא דלא יבא דמטמא באהל משמע אי משום דאע"ג דאיקרי נפש בהמה ב] נפש סתמא לא איקרי ועוד דלא מלינו בהמה מוזכרת גבי טומאה רק בלשון נבילה: **לאביו ולאמו לא מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה.** לקמן קעביד צריכותא בין אביו ובין אמו וצריכי תרווייהו למיכתב למעוטי מת מצוה: **לאחיו שאם היה כ"ג ונזיר.** דמיטמא למת מצוה דכולהו פרטי מיותרים לר"ע הלכך כולהון צריכי[3] אבל לא מצריך קרא לכהן הדיוט[4] דכהן הדיוט מיטמא לקרובים דין הוא דטופיינא דכהן הדיוט דקדושתו קדושת עולם אינו מעלה ומוריד לגבי מת מצוה ולא איצטריך קרא [אלא] ג]לכהן גדול ונזיר: **ולאחותו כדתניא וכו' ור"ע ג"ש דרבי מנא ליה.** פי' דהא ליכא הפנאה כלל דהנהו פרטי דנזיר דרשי' לכולהו ולאביו ולאמו דכ"ג נמי ד] (כדאמרינן) דאיצטריכו למת מצוה תרווייהו כי היכי דצריכי תרווייהו בנזיר למת מצוה ומשני כיון דאמר מר היינו ר"ע לאחיו דאם היה כ"ג ונזיר לאחיו אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה מהשתא תיפוק לן מהכא דכ"ג ואפי' נזיר מיטמא למת מצוה וכ"ש כ"ג גרידא ומהשתא מייתר לן אביו ו)ואביו בכ"ג לגזירה שוה וצריך למכתב שניהם אביו ואמו בכ"ג כדעביד לקמן צריכותא בנזיר[5] לר"ע מאביו ואמו דנזיר ה"נ בעי למיעבד צריכותא מאביו ואמו דכ"ג וא"ת ואכתי אינו מופנה אלא מצד אחד כ"ג דאילו בנזיר צריך למת מצוה וי"ל דסבירא ליה לר"ע מופנה מצד אחד למידין ואין משיבין אבל לר' ישמעאל לעיל ודאי צריך להפנותן משני לדדין דאיהו לטעמיה בפרק המפלת (נדה כב:) דסבירא ליה °למידין ומשיבין כדפירש' לעיל: **ולר' ישמעאל כ"ג והוא נזיר מנא ליה.** היכא דאית ביה שתי קדושות דלדידיה לא אייתר לאחיו דנזיר לכ"ג שהוא נזיר כיון דלית ליה מת אלו הקרובין א"כ איצטריך אביו לגופיה לאשמועינן אפילו לקרובין לא יטמא ולאמו לגזירה שוה ולאחיו למישרי מת מצוה ולאחותו כדתניא ומשני כיון דשרי רחמנא חד לאו במת מצוה בנזיר לחודיה או בכ"ג לחודיה מה לי חד לאו מה לי תרי לאוין: **ולאחותו** למה לי. פירוש לרבי ישמעאל דבשלמא לר"ע כיון דצריך קרא להיכא דאית ביה קדושת כ"ג והוא נזיר ולא אמר מה לי חד לאו מה לי תרי לאוין ה"נ איצטריך קרא מיותר דאחותו שידחה מ"מ עשה דפסח ומילה אע"ג שיש בהן כרת אלא לרבי ישמעאל דאין לו חילוק בין חד לאו לשני לאוין היה סבור נמי דאין לו חילוק בכרת ומשני דבהא ודאי מודה רבי ישמעאל דסד"א כי שרא רחמנא למת מצוה נזיר וכהן ה] דחד לאו הוא כלומר לית ביה כרת אבל פסח ומילה דכרת לא יטמא למת מצוה קמ"ל אחותו: ולרבי

עין משפט נר מצוה

יב א ב מיי' פ"ג מהל' אבל הל' ח טוש"ע י"ד סי' שעד סעיף א:

◆

נוסחת הריב"ן

א] אביו בנזיר: ב] לאביו דלאביו: ג] מכאן אתה דן ממה שאמר כו': ד] אינו מיטמא וכתיב ביה: ה] תרי לאוי דנזיר ודפסח אכתי איצטריכא כו':

◆

הגהות התוספות

1. נ"ל ומשני אין ה"נ כו'. 2. נ"ל באמו. 3. נ"ל צריכי למידרש. 4. נ"ל לכהן הדיוט ונזיר דכיון דכהן כו'. 5. תיבת בנזיר נמחק.

◆

מוסף רש"י

לאחותו מה ת"ל. בנזיר כתיב כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא, וסמיך ליה לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא להם, והא כולהו בכלל על נפש מת לא יבא היו ולמה יצאו, לאביו פרט למת מצוה, לאמו מה ת"ל, משום מת מצוה לא אצטריך דמלאביו נפקא, ודרשי ליה בספרי ללמוד שאם היה נזיר זה כהן דהוו עליה שתי קדושות, אף הוא לאמו הוא דלא יטמא אבל מטמא הוא למת מצוה, לאחיו מה תלמוד לומר, הרי שהיה כהן גדול והוא נזיר, אף הוא לאחיו לא יטמא אבל מטמא למת מצוה, ולאחותו מה ת"ל, אם אינו ענין לזה תנהו ענין למי שהולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו שמטמא למת מצוה (ברכות יט:) או: ולאחותו מה ת"ל, כיון דכתיב לאביו ולאמו כל שכן לאחותו (זבחים ק.) **הרי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו כו'.** זה שהיה כהן גדול ונזיר ויתוסף בו עוד דבר אחר המעכבו מליטמא, שהיה צריך לשחוט את פסחו, אף זה לאחותו פטרתי לך בו אבל מיטמא הוא למת מצוה, דאם אינו ענין לנזיר לבדו תנהו ענין למי שיש בו כל אלו (שם, ובעי"ז סנהדרין לה.) או: אם אינו ענין לאלו (כ"ג ונזיר) תנהו ענין לענין ביטול עבודה ומילה מפני מת מצוה (מגילה ג:). **ושמע שמת לו מת.** מקרוביו, **יכול יטמא.** להם, **אמרת לא יטמא.** הואיל ועונת שחיטת הפסח היא וחלה עליו חובת הפסח שהיא בכרת, אם יטמא בטל מלעשות פסח, ולמול את בנו נמי מצוה שיש בה כרת היא, ואית דאמרי בערבי פסחים נמי קאמר, דמילת זכריו מעכב הפסח (ברכות יט:) או: דהא נזיר הוא וכתיב על כל נפשות מת לא יבא (סנהדרין לה.) אי משום נזיר אי משום כ"ג אי משום פסח, וכל שכן הכי דאיתנהו לכולהו (זבחים ק.) או: כשם שאין נזיר מבטל נזירותו ליטמא לקרוביו, כך הוא לא יבטל מפסחו (מגילה ג:). **ת"ל לאחותו.** דלא איצטריך אלא להאי ולומר אע"פ שיש עליו קדושות הרבה ועסקי מצוה, לאחותו הוא דהזהיר הכתוב שלא ליטמא, אבל מיטמא למת מצוה (סנהדרין לה.). **נפש.** בנזיר כתיב כל ימי הזירו לה' על נפש מת לא יבא, וסמיך ליה לאביו ולאמו וגו', וכוליה קרא יתירא הוא דהא כתיב קרובים ורחוקים (זבחים ק.). **אלו הרחוקין.** בזבחים שם הגירסא: נפש אלו הקרובים, לאו ממשמעותא היא, דתיקשה לך אם כן למה נאמרו רחוקים, דאי לא כתיב תרתי קראי הוה מוקמינן ליה ברחוקים, אבל השתא דאיכתיבא תרי קראי, נפש קרובים משמע שהן כנפשו (רש"י שם). **לאביו ולאמו.** בזבחים שם הגירסא: לאביו, מה ת"ל, אם ללמד שלא יטמא לו הרי פירש קרובים ורחוקים, אלא בא לפרט את מי אסר את הקרובים אבל לא מת מצוה, לאמו מה ת"ל, אם לאסור הרי למדנו, אם להתיר מת מצוה הרי למדנו, אלא לא הוצרך לנזיר לבדו אלא ללמדך שאם היתה בו עוד קדושה אחרת כגון שהיה כהן ונזיר התרתי לך בו מצוה, ממיעוט דלאמו דרשינן לאמו לא יטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה וכן כולם (רש"י שם).

מסורות הש"ס

א) מגילה ג: סנהדרין לה. ברכות יט: זבחים ק., ב) [זבחים ק. ע"ש בתוס'], ג) נ"ל נפש, ד) [לעיל מז:], ה) [פסחים נו.], ו) נ"ל ואמו,

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ר"ע אומר על נפש אלו הרחוקים: (ב) רש"י ד"ה ומה ת"ל לאביו הס"ד ואח"כ מ"ה או כלך וכו' שאם אתה אומר וכו' שאתה דן כו' נאמר כלל כצ"ל ותיבות או כלך לדרך זו נמחק: (ג) ד"ה ולאחותו וכו' ומילה ומשני אכתי:

◆

גליון הש"ס

תום' ד"ה ולאחותו וכו' למדין ומשיבין. לפנינו הגירסא שם בנדה דר"י ס"ל למדין ואין משיבין:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוד"ה (מעבר לדף) האי וכו' אכללא דכ"ג נ"ב ע"כ מוחק בא"מ ועושה הכל דיבור אחד כמ"ש לעיל: ב] ד"ה ר"ע אומר וכו' דאיקרי נפש בהמה וכו'. נ"ב והא דבגילה כא ע"ב אמר ר"ע אפילו נפש בהמה במשמע שאני התם דכתיב לכל נפש והכי משמעות הברייתא שם דקאמרה ממשמע שנאמר לכל נפש שומע אני אפי' נפש בהמה וכו' אך קשה לי מהא דכתב בפ' אמור וכהן כי יקנה נפש קנין כספו דקי"ל אפי' נפש בהמה במשמע וכמ"ש הר"ב פי"א דתרומות משנה ט וצ"ע: ג] ד"ה לאביו וכו' אלא לכהן הדיוט ונזיר כצ"ל. א"מ: ד] ד"ה ולאחותו וכו' דכ"ג נמי כדאמרי'. תיבת כדאמרינן נמחק ונ"ב סלקא דעתך. א"מ: ה] ד"ה ולאחותו ל"ל וכו' נזיר וכהן דאיסור לאו וכו' כצ"ל:

◆

פי' הרא"ש

לקרובים: נאמרו כללות בכ"ג על כל נפשות מת לא יבא. כללות בנזיר על כל נפש מת כללות בכהן הדיוט לנפש לא יטמא. לאביו מבעי ליה לגופיה דלא ניליף מכהן הדיוט שיטמא לאביו. ולאחותו מה ת"ל. ולאחותו דכתיב בנזיר. הרי שהיה הולך ישראל ואינו נזיר. יכול יטמא דאתי עשה דטומאת קרובים דכתיב בכהן הדיוט לה יטמא ודחי עשה דפסח ומילה. אמרת לא יטמא. דחמיר עשה דידהו דאית בהו כרת: ר"ע אומר נפש אלו הרחוקים דסברא הוא לאוקמה דוקא ברחוקים מידי דהוה אכהן הדיוט. מת אלו הקרובים לאוסרו אף בקרובים. לאביו ולאמו וכו' אבל מטמא הוא למת מצוה ותרווייהו צריכי להך דרשא כדמצריך להו לקמן בשמעת'. לאחיו שאם היה כ"ג ונזיר וכו' ולא מצריך קרא לכהן הדיוט ונזיר. כיון דקילא קדושת כהן הדיוט דמטמא לקרובים לא בעי קרא אם נתוספה קדושתו על נזירות. ולאחותו לכדתניא הרי שהיה הולך וכו'. מה לי כ"ג ומה לי כ"ג ונזיר דכיון דכ"ג ונזיר מטמא למת מצוה כ"ש כ"ג לחודיה. ולא איצטריך אמו דכ"ג להתירו במת מצוה ומופנה הוא לג"ש: ולר' ישמעאל כ"ג ונזיר מנ"ל. דלאביו מבעי ליה לגופיה לאמו לג"ש לאחיו שמטמא למת מצוה: ולאחותו לכדתניא ולא אייתיר ליה קרא לכ"ג שמטמא למת מצוה: כיון דשרא רחמנא חד לאו א) לאביו מת מצוה. כ"ג לחודיה ה"ה כששניהם יחד דמה לי חד לאו מה לי תרי לאוי. א"כ דלא בעי קרא להולך לשחוט פסחו ולמול בנו. אבל מילה ופסח דכרת. דבמילה נמי איכא כרת דגדול מיחייב כרת.

א) נראה דצ"ל דשרא חד לאו גבי מת מצוה מקרא דלאביו גבי כה"ג לחודיה.